

TNC-aktuellt

Nr 2 2013

Ny vd på TNC: Karin Dellby

Nu är det klart: en ny vd för TNC är utsedd av styrelsen. Det blir språkkonsulten Karin Dellby som blir ny vd. Hon efterträder Anna-Lena Bucher, som går i pension efter 40 års anställning på TNC. Karin Dellby kommer från Scania där hon är chef för terminologi, språkvård och översättning på gruppen Språk och publicering inom Scantias servicemarknad.

Den 10 februari 2014 är Karin Dellbys första dag på TNC. TNC-Aktuellt kommer att återkomma med intervjuer med Karin och Anna-Lena i ett senare nummer.

Nordterm 2013

Nordterm, det nordiska nätverket för terminologi där alla nordiska terminologiorganisationer ingår, ordnar vartannat år sina Nordtermdagar. Programmet omfattar vanligtvis ett symposium för erfarna terminologer, en fortbildningskurs samt arbets- och styrgruppsmöten. Allt avslutas med Nordtermförsamlingen där rapporter om terminologiarbete i alla nordiska länder presenteras.

I år var det Sverige och TNCs tur att hålla i arrangemanget för Nordtermdagarna. Under midsommarveckans inledning kom över 80 terminologer och terminologivänner från hela Norden till Stockholm för att under fyra dagar delta i "Nordterm 2013".

Nordtermdagarna inleddes 17 juni med en kurs i datamodellering. Det var Hanne Erdman Thomsen, terminolog vid Copenhagen Business School (på god danska), som för kursdeltagarna tog upp och belyste likheter och skillnader mellan datamodellering och terminologisk begreppsanalys. Kursen innehöll rikligt med övningar som gav upphov till värdefulla diskussioner.

Nordterm 2013 fortsatte med ett symposium. Under två dagar dryftades den terminologiska arbetsprocessens fyra steg: planering, genomförande, presentation och förvaltning. Ingemar Strandvik från EU-kommissionens termtjänst höll plenarföredraget om hur kvaliteten hos EU-terminologin säkras. Under symposiet bidrog TNC med ett inledande tal av Anna-Lena Bucher, ett föredrag om en typologi av terminologiprojekt av Claudia Dobrina och ett avslutande föredrag om uppföljning av terminologiarbetet av Henrik Nilsson.

På kvällen den 18 juni gick Nordterm 2103-deltagarna till sjöss med M/S Enköping, som bjöd på en tur i Stockholms skärgård under de bästa väderförhållanden som kunde tänkas.

Avslutningsvis hölls Nordtermförsamlingens möte hos TNC den 20 juni. TNC som innehaft ordförandeskapet för Nordterm 2011–2013 överräckte stafettpippen (ett paraply) till Island. Nordterm 2015 kommer att äga rum någonstans på Island.

*Ágústa Þorbergsdóttir,
Nordterms nya ordförande
får ta emot Nordtermparaplyet
av den avgående ordföranden
Anna-Lena Bucher från TNC.*

100 000 termposter, nära 300 000 termer!

På TNC brukar vi ju säga att man lagrar termer och definitioner bäst i post (termposter) och bank (termbanker). Varje termpost kan innehålla en mängd olika upplysningar om ett begrepp, och i Rikstermbanken innehåller termposten alltid en eller flera termer på svenska eller något av våra officiella minoritetspråk. År 2013 har vi uppnått delmålet 100 000 termposter, från att Rikstermbanken när den öppnades 2009 innehöll drygt 50 000 termposter. På drygt fyra år har vi alltså dubblerat materialet och detta har vi gjort med hjälp av ett stort antal leverantörer från offentlig och privat sektor. De 100 000 termposterna motsvarar dock cirka 290 000 termer på nästan 30 språk. Via en länk i varje termpost kan du kommentera termer och definitioner, men du får också gärna föreslå terminologisamlingar som borde ingå i Rikstermbanken.

Och vad är det som är nytt då? Gå till [Rikstermbanken](#) och titta på sidan "Senaste nytt".

Uppdrag på gång på TNC

Inera: HSA-katalogen

HSA-katalogen är en elektronisk katalog där man kan hitta t.ex. kontaktuppgifter i landstingen till personer och enheter inom vård och omsorg. Sedan 2008 har TNC medverkat i arbetet med att göra HSA-katalogen sökbar på ett enhetligt och strukturerat sätt. Nu ska HSA-katalogen utökas med uppgifter om kommunernas vård- och omsorgsverksamheter, t.ex. äldreomsorg och individ- och familjeomsorg. De nya uppgifterna bearbetas enligt samma princip som vi använt i tidigare arbete.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB): Terminologi som rör ärendehantering

TNC har under hösten tillsammans med en grupp experter på MSB arbetat med att reda ut ett tjugotal centrala begrepp inom området ärendehantering, bland annat *handling*, *e-förvaltning* och *informationsarkitektur*. Målet har varit att utarbeta tydliga definitioner, som alla i arbetsgruppen är överens om. De definierade begreppen kommer att användas i MSB:s nya ärendehanteringssystem som lanseras i början av nästa år.

TNC och SIS-kommittéer

TNC har under hösten samarbetat med den tekniska kommittén 542, "Molnetkommittén" när det gäller översättningen till svenska av standarden ISO 17788, vilket innebär att en svensk "molnterminologi" också blir standardiserad. TNC har tillsammans med SIS skapat en webbenkät där kommitténs deltagare kan tycka till om förekommande svenska termer och även föreslå andra.

TNC har även granskat en ordlista från den tekniska kommittén 577 som arbetar med en standard om trädvård. De har som ett av sina första steg arbetat med att definiera knappt 200 grundläggande begrepp inom trädvårdsområdet.

Universitets- och högskolerådet

Sedan våren 2007 har TNC på uppdrag av Högskoleverket lett ett terminologiskt arbete med en svensk-engelsk ordbok för den högre utbildningen. Detta arbete har under 2013 överförts till Universitets- och högskolerådet (UHR). I december 2013 publicerades version 6 av ordboken, som innehåller 1 519 termposter, både på UHR:s webbplats och i Rikstermbanken.

Till minne

Terminologivärlden sörjer Rosa Colomer í Artigas, som avlidit efter en tids sjukdom. Rosa var en sprudlande och mycket kompetent terminolog som TNC samarbetade väl med under många år. Rosa, som var chef för katalanska terminologiorganisationen Termcat, medverkade bland annat som talare vid TNCs 70-årsjubileum 2011.

Våra tankar går till hennes familj och till vännerna på Termcat.

Rosa Colomer í Artigas på EAFTs världskonferens i terminologi i Oslo 2012.

Möten på Balkan: Slovenien

– Det är en ynnest att få jobba här, säger Marjeta Humar, när vi kliver in på Institut za slovenski jezik Frana Ramovša (ZRCSAZU) i centrala Ljubljana. Och då menar hon inte bara själva arbetet: institutet ligger väldigt vackert vid ett torg som vetter ned mot floden Ljubljanica, med vy över slottet Ljubljanski grad och stadsbiblioteket, ett av den inhemske arkitekten Jože Plečniks många fascinerande verk. På en av de högre våningarna huserar terminologiavdelningen med sina sju anställda. Marjeta har varit chef för avdelningen i drygt femton år, och har nu fått nya kolleger genom ett stödprogram för unga forskare.

Några av terminologerna på ZRCSAZU: från vänster: Mitja Trojar, Tanja Fajfar, Mojca Žagar Karer, Marjeta Humar, Simon Atelšek.

Mojca Žagar Karer, som har studerat slovensk lingvistik och litteratur, kom till institutet bara några veckor efter sin examen. Under Marjetas beskydd har hon arbetat med terminologin inom fackområdena teater, militärväsen och konsthistoria. Parallellt har hon läst terminologiteori och doktorerade med en avhandling om definitioner 2010. I dag är hon chef för terminologiavdelningens ordlistearbete, med ansvar för kommande ordlistor om automation, juridik och bygg och anläggning.

– Det jag gillar med terminologi är att det är så förknippat med kunskap, att man får lära sig så mycket. Jag tycker också om grupparbetet, men framför allt att det är något som fungerar i praktiken. Teori kan ibland vara väldigt fascinerande, men terminologins kärna ligger i de praktiska tillämpningarna.

Simon Atelšek har tidigare undervisat i slovenska som främmande språk

– Det mest fascinerande med terminologi är nog hur snabbt den utvecklas i takt med att vetenskapen går framåt. Det visar att språket lever, säger Simon som arbetar på institutet parallellt med att han skriver en avhandling om den slovenska terminologins historiska utveckling vid Univerza v Ljubljani.

Via studier i terminologi hamnade Simon på institutet. Förutom ordlistearbete sköter han typografi och layout för alla publikationerna.

Mitja Trojar kom också till institutet från universitetet där han fortfarande studerar lingvistik och franska parallellt med arbetet. För tillfället håller han på med ordlistor om bygg och anläggning och djuruppfödning.

– Jag lär mig hela tiden en massa nya saker – och framför allt att jag inte vet så mycket!

Totalt arbetar 42 forskare på institutet, som även har avdelningar för bland annat dialekter, etymologi, korpuslingvistik och lexikografi. Den lexikografiska avdelningen är störst och där reviderar man nu standardlexikonet som är normkälla för slovensk stavning.

Institutets ledare, professor Marko Snoj, berömmar terminologiavdelningen, men berättar också om ekonomiska problem. Alla terminologiprojekt initieras i princip av institutet självt, men på senare tider har de olika universitetsfakulteter som finansierat arbetet blivit mer restriktiva vilket också inneburit att man på institutet inte har lika fria händer som tidigare.

Arbets sättet på terminologiavdelningen liknar på många sätt TNCs. När jag berättar om hur vi arbetar i Sverige nickar de slovenska terminologerna igenkännande, och vi diskuterar många liknande problem.

Det typiska projektet på terminologiavdelningen involverar fackexperter från olika universitetsfakulteter och mynnar oftast ut i en ordlista. Bland de senaste finns en farmaceutisk ordlista, en botanisk ordlista och en skidordlista – med termer och definitioner på slovenska, engelska, latin, men i viss mån även på tyska och italienska.

Ett axplock av de många ordlistor som ZRCSAZU har givit ut.

Arbetet är förhållandevis automatiserat tack vare en specialgjord programvara, SlovarRed 2.0, som uppskattas av terminologerna.

I stil med Rikstermbanken har man nyligen även publicerat ordlistorna i elektronisk form, via portalen [Terminologišče](#).

Jag lämnar institutet med en härlig känsla av att ha fått träffa nya kolleger – och av att terminologins metod fungerar.

Marjeta Humar följer mig till tåget, och det slår mig att hon är en av terminologins eldsjälar. Hon har inte bara påverkat det slovenska fackspråket genom ett tråget ordlistearbete. Hon har också arbetat i till exempel Europeiska terminologiföreningens styrelse med mer övergripande frågor och på senare tiden engagerat sig i frågan om bristen på slovensk terminologi inom den högre utbildningen. Och på bordet hemma i barndomsbyn Kamnik väntar en bok om terminologins teori av en bulgarisk kollega som Marjeta ska recensera. Som den eldsjäl hon är.

Henrik Nilsson

Möten på Balkan: Kroatien

Terminologerna på IHJJ är från vänster: Maja Lončar, Maja Bratanić, Ivana Brać, Ana Ostroški Anić, Bruno Nahod och Siniša Runjaić.

Ana Ostroški Anić blev assistent åt professor Bratanić 2008 på universitetet i Zagreb. Hon hade då tagit en examen i engelska och kroatiska. Alltsedan dess har hon arbetat med terminologiprojektet *Croatian terms for European concepts*, som kom att leda till arbetet med Struna. Förutom att hon är projektsekreterare för Struna driver hon i dag två terminologiprojekt inom anatomi och tandvård. Parallellt arbetar hon också med en avhandling om terminologiska fraser inom flygengelskan:

– Det var genom det språket som jag kom i kontakt med terminologi för första gången och det ligger mig fortfarande väldigt varmt om hjärtat. I övrigt försöker jag väl som varje terminolog att så gott jag kan reda ut begreppen inom ett visst fackområde. På agendan framöver står även ett forskningsprojekt om metaforer.

– Förhoppningsvis kan jag hitta kopplingar till terminologi även där, säger Ana. Jag ser terminologi som "vanliga" ord i en "ovanlig" kontext. Till skillnad från i allmänspråket måste vi i fackspråket vara tydliga med vad vi avser när vi använder ett språkligt uttryck och kan inte låta mottagaren tolka helt fritt.

Siniša Runjaić arbetar i dag mycket med Struna, men också med terminologiprojekt inom sjöfart, matematik, marin- och maskinteknik.

Kroatien är inte bara nytt medlemsland i EU utan har även sällat sig till de nationer som kan stoltsera med en nationell term-bank: [Struna](#) öppnade 2012 och har genererat ett nytt viktigt terminologiskt hjälpmedel för många grupper. Med hjälp av Struna-projektet har också en ny grupp unga terminologer trätt fram. När professor Maja Bratanić blev chef för avdelningen General, Comparative and Computational Linguistics inom Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje (IHJJ) och ledare för Strunaprojektet fick hon med sig några unga adepter som senare kom att bli terminologer.

– Det är all kunskap som terminologin är förknippad med som jag tycker är fascinerande, men också samarbetet med fackexperter och kolleger, säger Siniša Runjaić.

Han deltar också, som de andra, i institutets övriga forskning, bland annat i ett projekt om kroatiska verbs valens. Tidigare arbetade Siniša som bibliotekarie och lärare i kroatiska vid en gymnasieskola innan han kom till institutet för att delta i datalingvistiska projekt. När Struna-arbetet kom igång på allvar följde han IULAs nätbaserade terminologiutbildning och tillämpade därefter terminologiläran praktiskt.

– Så jag lär mig hela tiden genom att arbeta med terminologi, berättar han.

Institutet IHJJ, som skapades 1948 men som fick status som centralorgan för det kroatiska språket av regeringen 1996, har flera pågående språkprojekt, bland annat [Riznica](#) som är en korpus som innehåller blandade typer av texter från det att den moderna kroatiskan började standardiseras i mitten av 1800-talet fram till i dag. Korpusen används bland annat i arbetet med det stora kroatiska standardlexikonet.

Möten på Balkan: EAFTs konferens

Maja Bratanić är ledamot i Europeiska terminologiföreningen EAFTs styrelse och ordnade i september ett seminarium i Zagreb, i det pampiga Strossmayerova galerija. På talarlistan stod fyra tunga namn: Teresa Cabré, Rita Temmermann, Pamela Faber Benítez och Christophe Roche (den sistnämnde också styrelseledamot i EAFT).

Tre av talarna, från vänster: Rita Temmermann, Teresa Cabré, Pamela Faber Benítez.

Temat under seminariet var kognitiva inriktningar i terminologiläran. Teresa Cabré inledde med en retrospektiv översyn över sina egna teorier, däribland den s.k. kommunikativa terminologiteorin. Alla teorier har på något sätt sitt ursprung i praktiskt arbete, summerade hon.

Rita Temmermanns pågående arbete med att kombinera

terminologi, kunskapshantering och ontologi i det hon kallar "terminontografi" kan också ses som ett utslag av kognitiva inriktningar. Hon uppehöll sig vid förståelse och kopplade det begreppet till hur termer skapas inom ett fackområde på ett eller flera språk med flera exempel från det livsvetenskapliga området.

Christophe Roche uppehöll sig också i gränlandet mellan terminologi och ontologi. Han betonade särskilt vikten av experters medverkan i terminologiarbetet och nyttan med definitioner uttryckta i formell logik.

Ett av Pamela Fabers nyare projekt vid universitet i Granada (där hon undervisar) är att utveckla termbanken [EcoLexicon](#), som innehåller många nya intressanta drag, bland annat tredimensionella, juster- och sorterbara begreppsdiagram och koppling till en fulltextkorpus med konkordansmöjligheter. Hon

använde termbanken som exempel på att visa hur semantiska, syntaktiska och pragmatiska mikroteorier kommer till uttryck i en termpost i en termbank.

Seminariets andra dag följdes upp med mer om termbanker. Henrik Nilsson från TNC berättade om det pågående arbetet med Rikstermbanken och hur den ska kunna utvecklas vidare. Jordi Bover i Salvadó och Sandra Cuadrado från Termcat beskrev Termcats termbank Cercaterm, och Maja Lončar, Maja Bratanić och Ana Ostroški Anić berättade om arbetet med Struna, bland annat om problemen att hantera EU-rättslig terminologi vid sidan av den nationella juridiska terminologin.

Alla seminariepresentationer (på engelska eller franska) kan laddas ned [här](#).

Notiser

Språkval och språkbyte i den högre utbildningen

Vad händer när man byter till engelska som undervisningsspråk? Hur påverkas det svenska språket då? Och hur påverkas undervisningsförmågan hos lärare och inlärningsförmågan hos studenterna? Det här var några av de frågor som språkkonsulten Linus Salö särskilt belyste i den kartläggning om språksituationen i Sverige inom högre utbildning och forskning som han gjorde på uppdrag av Språkrådet 2009–2010 ("[Engelska eller svenska?](#)").

Det här ämnet är fortsatt mycket aktuellt. Och att engelska används i stället för ett annat nationellt språk i den högre utbildningen är ingen exklusivt svensk företeelse. Det berör de flesta europeiska länder i dag. Under hösten har problemet diskuterats bland annat vid seminarier i Aten och i Bergen där Anna-Lena Bucher medverkat. Seminariet i Aten arrangerades av den europeiska terminologiföreningen EAFT, den grekiska terminologiföreningen ELETO, Atens universitet och Cyperns universitet. Seminariet i Bergen ordnades av Språkrådet i Norge och NHH Norges Handelshøyskole.

Utöver reflexioner över om vad som händer vid språkbyte diskuterade och ventilerade deltagarna spörsmål som lärosätenas ansvar för språkbyte, språkpolicyer som finns på flera lärosäten men som inte följs upp med handlingsplaner, vad parallellspråkighet egentligen är och studenternas syn på och erfarenhet av språkbyte.

Läs mer i [TNCs blogg](#) om språkbyte och högre utbildning.

Om toponymiska termer

Inom FN finns expertorganet UNGEGN, som hanterar standardisering av geografiska namn. UNGEGN inrättar efter behov olika arbetsgrupper. Arbetsgruppen som arbetar med toponymisk terminologi (The Working Group on Toponymic Terminology) leds av Staffan Nyström, professor i nordiska språk vid Uppsala universitet. Gruppen arbetar med att ajourhålla en lista (ett glossarium) med språkliga och standardiseringstekniska termer inklusive definitioner av begreppen på de sex FN-språken. Syftet är att underlätta tanke- och erfarenhetsutbyte över språk- och nationsgränser och i möjligaste mån undanröja missförstånd som lätt kan uppkomma utan en gemensam

referensram. I denna lista finner man termer som *allonym*, *conversion table*, *defective alphabetic script*, *diglossia*, *hydronym*, *logographic lexicon*, *odonym*, *vehicular language* för att bara nämna några få av de flera hundra som ingår. Ett sexspråkigt glossarium publicerades i tryckt form redan 2002 och ett tillägg trycktes fem år senare. Bägge dessa publikationer finns nu också digitalt tillgängliga på [UNGEGN:s webbplats](#) som skannade pdf-filer. (Texten är hämtad från en längre artikel av Staffan Nyström).

Seminarium om Term-O-Stat

Ett nytt Term-O-Stat-seminarium drog ett tiotal myndighetsrepresentanter till TNC i slutet av oktober. Vid dessa seminarier redovisar TNC och Fodina Language Technology en samling åtgärder som ska hjälpa myndigheter att få igång ett fungerande terminologiarbete i språklagens mening. Språkrådet deltar också, med en presentation av språklagen, dess bakgrund, innehåll och syfte.

Denna gång berättade Statistiska centralbyrån, SCB, om ett pågående terminologiprojekt. Projektet, där TNC deltog, resulterade i en termlista med 33 termposter som nu finns tillgänglig på SCBs webbplats.

SCB har sett till att man kommer åt definitionerna på ett annat sätt också. Om en term från termlistan förekommer i en text på SCBs webbplats är termen markerad. Klickar man på termen får man definitionen från termlistan. Man får samtidigt direktlänken till hela termlistan.

Under seminariet fick deltagarna från de olika myndigheterna delta i en diskussion om vilka terminologiska projekt de har på sin myndighet (eller skulle vilja ha). Några myndigheter har ordlistor på sin webbplats, flera har ordlistor i sina rapporter, däremot är det få myndigheter där det pågår något systematiskt terminologiarbete.

En timme om definitionen och en timme om termen

I våras hade vi på TNC ett första kort efter jobbet-seminarium om begreppet begrepp i serien "En timme om ...". Under hösten har vi fortsatt med två seminarier där vi gått in på djupet på definitionen och termen.

Vid definitionsseminariet den 6 november intog deltagarna gustav adolf-bakelser och diskuterade sig fram till definitioner av ett begreppskluster om matlagingskärl. Som hjälp hade deltagarna den redogörelse som Henrik Nilsson först gav för hur man med de terminologiska metoderna bör tänka när man ska definiera begrepp.

Termseminariet hölls i december, så då bjöd vi på glögg och pepparkakor. Under själva seminariet tog Åsa Holmér upp hur man löser problemet med att vissa allmänord används som termer. Hon gav exempel från aktuella

Antalet tidsbegränsat anställda var 786 000, en ökning med 43 000 personer jämfört med motsvarande kvartal 2012.

Antalet sysselsatta miljö minskade denna period föregående hotell och restaura sammanlagt 46 000

Av de sysselsatta undersysselsatta 2012.

Personer ej i arbete

Gruppen personer ej i arbete består av sysselsatta som är frånvarande minst en kalendervecka, **arbetslösa** samt personer som är utanför arbetskraften. Under tredje kvartalet 2013 var det 3 695 000 personer eller 51,6 procent av befolkningen i åldern 15-74 år som inte var i arbete.

Semester vanligaste orsaken till frånvaro

Under tredje kvartalet 2013 var det 1 320 000 av de sysselsatta, eller 27,6 procent, frånvarande från arbetet under minst en vecka. Den vanligaste orsaken till frånvaro var semester, av de sysselsatta var 1 030 000 borta från arbetet minst en vecka av detta skäl. Bland sysselsatta män hade 25,4 procent varit frånvarande från arbetet i minst en vecka. Bland sysselsatta kvinnor var motsvarande siffra 29,9 procent.

arbetslösa

Ordförklaring

Denna grupp består av personer som inte var sysselsatta den undersökta veckan och som har sökt och kunnat ta ett arbete. Gruppen arbetslösa omfattar även personer som har fått ett arbete som börjar inom tre månader, förutsatt att de skulle ha kunnat arbeta under den undersökta veckan eller börja inom 14 dagar från den undersökta veckans slut.

Ordlista

terminologiprojekt som hon hållit i där socialtjänsttermerna *brukare* respektive *boende* varit i fokus.

Vi planerar att ha fler seminarier av den här typen under våren. Håll utkik efter det på vår webbplats!

Terminologifrämjandet

TNCs abonnenter är med i [Terminologifrämjandet](#). Som abonnent får man bland annat rabatt på TNCs ordlistor och möjlighet att ställa frågor till termtjänsten. Dessutom blir man inbjuden till seminarier om terminologiarbete och fackspråk som TNC arrangerar.

Ett stort abonnemang kostar 7 900 kronor (exkl. moms) per år och ger nio timmar av TNCs tid. Tiden kan bland annat utnyttjas till

- terminologifrågor
- textgranskning
- strukturering av terminologisk information
- medverkan vid interna terminologidiskussioner.

TNC kan också komma till interna möten och informera allmänt om fackspråk och terminologiarbete.

Termfrågor

Som abonnent i Terminologifrämjandet förköper man tid som kan användas till exempelvis TNCs termtjänst. Under rubriken *Termfrågor* redovisar vi några av de frågor och svar som kommit till termtjänsten den senaste tiden. Har du kommentarer eller tillägg till svaren får du gärna höra av dig.

Fråga: Jag håller på med en uppsats där jag bland annat vill ge en uppskattning över hur många facktermer det finns i vissa textmängder. Texterna är endast uppmärkta med ordklasser. Jag tänkte titta på långa substantiv. Är det en befogad hypotes att anta att facktermer generellt sett är långa? Eller kan ni föreslå något annat särdrag som jag kan titta på för att hitta facktermer? Texterna är ju för stora för att jag manuellt ska kunna gå igenom dem och leta reda på facktermer.

Svar: En fackterm behöver inte utgöras av ett enda ord, utan kan vara flera ord, en fras eller en förkortning. Skillnaden mellan facktermer och allmänord utgörs inte heller av formella drag, utan av vad man pratar om, vilket gör att det blir nästan omöjligt att få relevanta träffar utifrån en sökning som utgår från formella särdrag (som exempelvis långa ord i en viss ordklass).

En metod för att hitta åtminstone några facktermer är att söka efter kontextuella markörer som skulle kunna avslöja att det förekommer ord vars innebörd inte är uppenbar för allmänheten. Exempelvis kan man tänka sig

förklarande satser som "så kallade", "som betyder" och så vidare. Detta förutsätter förstås att den textmängd som du undersöker innehåller text som inte har specifika fackgrupper som målgrupp. Du måste också komma ihåg att resultaten av sådana sökningar blir som bäst stickprovsmässiga.

Fråga: Finns det en definition av "produktblad"?

Svar: Begreppet kan definieras som 'information bestående av tekniska och praktiska upplysningar om en produkt och hur den används'.

Den här definitionen från TNC 102 Städteknisk ordlista (där *produktblad* anges som synonym till *faktablad*) ger en bra överblick över begreppet. De relaterade begreppen till "produktblad" är "produktdeklaration" och "varuinformationsblad". Dessa blad innehåller också information och används i samband med kemisk-tekniska produkter men innehåller mer specifik information. Varuinformationsblad lagstadgad information.

Fråga: Har ni bättre förslag än *omvänd ingenjörskonst* för den engelska termen *reverse engineering*? Jag är ute efter en term som kan användas generellt.

Svar: Om det inte är det mer specifika, snävare *dekompilering* (som Datatermgruppen definierat) som din text avser, så har vi på TNC ett antal belegg på termen *baklängeskonstruktion* för det bredare och mer allmänna begreppet 'handfast demontering eller isärtagning i syfte att identifiera fysiska komponenter och analysera konstruktionslösningar'.

Fråga: Vi har börjat stöta på en ny term som på engelska heter *fracking*. Det rör sig om s.k. hydraulic fracturing, på svenska *hydraulisk spräckning* (eller *uppspräckning*), en metod för att utvinna skiffergas och komma åt olja och gas genom att borra (och spruta ner gifter, vad jag förstår). Vad bör vi säga på svenska för detta?

Svar: Vi föreslår *hydraulisk spräckning* som svensk ekvivalent. Det engelska *fracking* kan anges inom parentes, åtminstone i en övergångsperiod, så blir det tydligt vad ni menar.

Vi har gjort en liten utredning av begreppet och det visar sig att det finns flera termer som man använder på svenska: *fracking* (som en svensk term), *frackning* och *hydraulisk frakturering* förutom *hydraulisk spräckning*. Rent statistiskt slår *hydraulisk spräckning* ut sina konkurrenter (drygt 4 200 på Google jämfört med 1 300 för *frackning*). Statistik är statistik men det finns också andra argument för just *hydraulisk spräckning*: Man får en lite bättre insyn i vad termen handlar om; termen är alltså mer genomsynlig än till

exempel *frackning*. Dessutom används termen av några tunga aktörer inom relevanta fackområden. SGU (expertmyndighet för frågor om berg, jord och grundvatten i Sverige) är en av dem och på dess webbplats kan man läsa följande: "Denna metod kallas hydraulisk spräckning och den används bara på djup större än 1000 meter. Den engelska termen är *fracking*."

Fråga: Jag har konstaterat att termen *kvittblivning* har använts men i glidande betydelse. Förr använde man kvittblivning om att ta hand om hästspilling i städerna, forsla ut det på landsbygden och använda det som gödsel. Senare har jag också sett att man talar om kvittblivning när man förbränner sopor, ibland när man lägger soporna på deponier. Jag kan emellertid inte se att det används i dag. Vet TNC något om denna term?

Svar: *Kvittblivning* är inte någon lämplig term i modern avfallshantering, först och främst därför att den är missvisande. Man blir sällan eller aldrig helt kvitt avfall. Exemplet med gödseln visar snarare på att det återanvänds eller återvinns. Redan 1958 avrådde TNC från termen bland annat med hänvisning till att det användes sammanfattande för flera begrepp (som i ditt exempel för borttransport, återanvändning och förbränning). TNC menade att man hellre borde vara mer specifik om man ville vara tydlig, t.ex. säga *slutbehandling* eller *oskadliggörande*, beroende på vad man menade. TNCs avfallsordlista från 1974 initierades till följd av att moderna tekniska lösningar utvecklades för att ta hand om avfall. Men i den finns varken *slutbehandling* eller *oskadliggörande* med. Däremot hittar man *avfallshantering*, *avfallsdisponering* och *återvinning*, begrepp som nog inrymdes i det äldre *kvittblivning*.

Bok- och lästips

***Corporate terminology management : an approach in theory and practice* Großjean, Ariane**

Boken sammanfattar koncist terminologins teori och ger exempel på hur den kan tillämpas i terminologihanteringen på ett större tyskt företag.

Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Muller, 2009. 101 s.

Femton politiska begrepp

Goldmann, Kjell

[Ur baksidestexten:] I boken diskuteras femton statsvetenskapliga begrepp (medborgarskap, yttrandefrihet, ansvar, förtroende, opposition, välfärd, rättvisa, ideologi, extremism, rasism, suveränitet, realpolitik, makt, folkrätt, kultur). Boken kan ses som en serie diskussionsinledningar avsedda att stimulera studenter till diskussion av frågor som är väsentliga i både statsvetenskap och politik.

Lund, Studentlitteratur, 2013, 219 s., ISBN 9789144093475

Från ett språk till ett annat : om översättning och tolkning

Från ett språk till ett annat är en lägesrapport där ett trettiotal tolkar, översättare, forskare, utbildare, statliga tjänstemän, terminologer och representanter för intresseorganisationer behandlar olika aspekter av översättning och tolkning. Terminologer på TNC har skrivit en av artiklarna.

Stockholm, Språkrådet : Norstedt (distr.), 2013, 168 s., ISBN 97891-1-305366-0

Internationell dietetik & nutritionsterminologi version 4 : svensk översättning av IDNT : introduktion, termer och definitioner (4. uppl.)

Den amerikanska dietistorganisationen Academy of Nutrition and Dietetics har utvecklat en standardiserad modell för dietisters arbete, den så kallade Nutritionsbehandlingsprocessen (NCP). En tillhörande terminologi (IDNT), det vill säga ett standardiserat språk, för dietisters arbete och dokumentation har samtidigt utvecklats. Som första dietistorganisation i Europa översatte DRF 2010–2011 i samarbete med Karolinska Universitetssjukhuset den tredje versionen av referensmanualen IDNT. Denna manual har nu reviderats i enlighet med The Academys fjärde version.

Göteborg, Dietisternas riksförb. (DRF), 2013, ISBN 978-91-637-1821-2

Om bokstäver och skrift

Hansson, Roger

Boken vänder sig till var och en som vill veta varför vårt skriftspråk ser ut som det gör och varifrån bokstäverna kommer. De latinska, grekiska, kyrilliska, armeniska och georgiska alfabeterna presenteras.

Stockholm, Roger Hansson, 2013, 191 s., ISBN 9789187507021

Ontology management : semantic web, semantic web services, and business applications

Hepp, Martin (eds.)

Antologi med tio uppsatser om ontologi, bl.a. den inledande översikten Ontologies: state of the art, business potential and grand challenges.

New York, Springer, 2008, 293 s., ISBN 978-0-387-69899-1

Parallelspråk og domene : nordisk språkplanlegging på 2000-tallet, med særlig vekt på forsknings- og uddannelsesektoren

Jónsson, Sigurður; Laurén, Christer; Myking, Johan & Picht, Heribert

Formålet med denne boka er å diskutere to sentrale språkpolitiske begrep, parallelspråkighet og domenedynamikk, i nordisk fagkommunikasjon.

Oslo, Novus, 2013, 196 s., ISBN 978-982-7099-726-8

Quality assurance in terminology management : recommendations from the TermFactory project

Kudashev, Igor

Boken, som riktar sig till experter engagerade i terminologiarbete och terminologihantering, ger verktyg för kvalitetssäkring i terminologihanteringsfrågor. Guiden härrör från TermFactory-projektet vid Helsingfors universitet.

Helsingfors: Helsingfors universitet, 2013, 248 s.

Skiljeteckensboken : skiljetecken, skrivtecken och typografiska grepp

Strömquist, Siv

[Ur förlagsinformationen:] Siv Strömquists överskådliga och innehållsrika handbok tar upp allt från punkt och komma till matematiska tecken, smilisar och hur man använder kursiveringar och andra typografiska grepp. Här hittar man också roliga och mindre kända skiljetecken som interrobang och ironitecknet.

Stockholm: Morfem, 2013, 189 s., ISBN 978-91-980922-0-2

Teaterlexikon – uppföljaren : från anställningsbar till överklass

Aschenbrenner, Jenny & Lagercrantz Spindler, Ylva

Korvköpare, kulturkoffertar, teaterskägg, performancevrål och pro-lon-ge-rings-sof-for. Geni och genus, hen och queer. Teaterlexikon tecknar ett vasst, roligt och brett porträtt av de frågor som upptar den samtida teatern och de begrepp som glider runt på kultursidorna.

Stockholm, Gidlund, 2013, 85 s., ISBN 978-91-7844-864-7

Terminologisches Basiswissen für Fachleute

Den här publikationen på tyska förklarar vad terminologi är och varför man ska ägna sig åt terminologiarbete.

Köln, Rat für Deutschsprachige Terminologie (RaDT), 2013, 15 s.,
http://www.radt.org/Basiswissen%20-RaDT2013-16s_ebook.pdf

Summary in English

New CEO

Now it's official: TNC's new CEO has been appointed by the Board of Directors. Karin Dellby will be the successor of Anna-Lena Bucher, who is retiring after 40 years of employment at TNC. Karin Dellby's first day at TNC will be 10th February 2014.

Nordterm 2013

In early June, 80 terminologists and other terminology-interested people, mainly from the Nordic countries, gathered in Stockholm for the four-day conference "Nordterm 2013".

Nordterm started on 17th June with a course in data modeling for terminologists. Hanne Erdman Thomsen, teacher and terminologist at Copenhagen Business School, held the course. She highlighted the similarities and differences between data modeling and terminological concept analysis.

Nordterm 2013 then continued with a two-day symposium where the four stages of terminology work were discussed: planning, execution, presentation and management. Ingemar Strandvik from the European Commission, Directorate-General for Translation, held the plenary lecture on quality assurance of EU terminology.

TNC, who held the presidency for Nordterm 2011–2013, handed over the baton (an umbrella) to Iceland. The next Nordterm conference is to take place somewhere in Iceland in 2015.

Rikstermbanken

In 2013, we reached our goal of 100,000 term entries in Rikstermbanken! When Rikstermbanken opened in 2009 it contained over 50,000 term entries. The 100,000 term entries contain approximately 290,000 terms in nearly 30 languages in total.

Some of TNCs current projects

TNC is involved, on behalf of Inera AB, in efforts to make the HSA-catalogue (an electronic catalogue service in the domain of Swedish health care and social care) searchable in a uniform and structured way.

TNC is working with a group of experts at MSB, the Swedish Civil Contingencies Agency, analyzing some twenty key concepts for their internal administration, such as document, e-governance and information architecture.

TNC has supported the Swedish standardization technical committee 542, working in the domain of cloud computing, in their efforts to translate the ISO-standard 17788 from English to Swedish. One outcome of the translation is hopefully a more standardized Swedish "cloud terminology".

Since spring 2007, the TNC, mandated by the former Swedish Higher Education Agency and at present the Swedish Council for Higher Education, led a terminological project on a Swedish–English glossary in the field of higher education. In December 2013, version 6 of the glossary, which now contains 1519 term entries, was published in Rikstermbanken.

Balkan encounters: Slovenia

TNC's Henrik Nilsson visited Institut za slovenski jezik Frana Ramovša (ZRCSAZU) in Ljubljana and its terminology department, where he was received by the Head of Department, Dr. Marjeta Humar. The terminology department has seven employees with whom Henrik had fruitful discussions on common challenges in terminology work.

One of the terminologists , Dr. Mojca Žagar Karer, said:

– What I like about terminology is that it is all about knowledge. One gets to know a lot of interesting things. I also like the idea of group work. And most importantly, I think that terminology work is really useful in practice. Theoretical views can sometimes be really exciting, but the essence of terminology is in its practical implementation.

Balkan encounters: Croatia

Croatia is not only a new member state of the EU, but has also joined the ranks of the nations that host a national term bank: Struna opened in 2012. When Professor Maja Bratanić became Head of General, Comparative and Computational Linguistics in Institut za hrvatski jezik in jezikoslovlje (IHJJ) and leader of the Struna project, she brought with her some young protégés who

later became terminologists. They all express that terminology work is important to them due to all the knowledge that terminology is associated with, and due to the collaboration with technical experts.

IHJJ, which was created in 1948 and recognized as the central organ for the Croatian language by the government in 1996, has several ongoing language projects, including Riznica, a corpus containing mixed types of texts starting from the time when modern Croatian began to be standardized by mid 1800-century, to the present day.

EAFTs conference

EAFT held a seminar on applications of cognitive terminological theories in terminology management in Strossmayerova galerija in Zagreb. Maja Bratanić, member of EAFT's board, the European Association for Terminology, organized the seminar under the patronage of the Croatian Academy of Sciences and Arts. Teresa Cabré, Rita Temmermann, Pamela Faber Benítez and Christophe Roche presented their views on the subject.

The seminar's second day focused on term banks. Henrik Nilsson from TNC presented Rikstermbanken and ideas for its further development. Jordi Bover í Salvadó and Sandra Cuadrado from Termcat described Termcat's term bank Cercaterm, and Maja Lončar, Maja Bratanić and Ana Ostroški Anić presented their work with Struna, including the challenges with dealing with EU legal terminology alongside the national legal terminology.

All presentations from the seminar (in English or French) can be downloaded from [here](#).

National languages in higher education

What happens when you switch to English as the language of instruction? How is the Swedish language affected by this? And how are the teaching ability of teachers and the learning ability of students affected?

The fact that a national language in higher education is substituted by English is not exclusively a Swedish phenomenon; it affects most European countries today and the topic has been discussed in two seminars this autumn, in Athens and in Bergen. Anna-Lena Bucher took actively part in both events.

Geographical names

UNGEGN (UN) handles the standardization of geographical names, and one of its various working groups is the Working Group on Toponymic Terminology led by professor Staffan Nyström at the Department of Scandinavian Languages, Uppsala University. The WG is up-dating a list of terms within the field of standardization, including their definitions in the six UN languages. The list contains terms such as *allonym*, *conversion table*, *diglossia*, *hydronym*, *logographic lexicon*, *odonym*. More information is available on [UNEGN's website](#).

TNC seminars

TNC has held two public seminars in the series "An hour on ...". In these seminars, key elements of terminology theory are highlighted one at a time. This autumn, the definition and the term were in focus. After a short introduction, time is used for exercises and discussions. In the definition seminar participants were analyzing and defining different types of cookware.

In memoriam of Rosa Colomer

The terminology world mourns Rosa Colomer í Artigas, who passed away after a short illness. We remember Rosa as a passionate, highly-esteemed and utterly competent terminologist with whom TNC worked for many years. Rosa, who was the head of the Catalan terminology organization Termcat, was one of the main speakers at TNC's 70th anniversary in 2011. Our thoughts are with her family and friends at Termcat.

TNC-aktuellt

Ansvarig utgivare: Anna-Lena Bucher.
Redaktion: Anna-Lena Bucher, Åsa Holmér, Henrik Nilsson
Fotograf: Henrik Nilsson
Förlag: AB Terminologicentrum TNC
Adress: Västra vägen 7 B, 169 61 Solna
Tel.: 08-446 66 00. Fax: 08-446 66 29
E-post: tnc@tnc.se
Organisationsnummer: 556562-8491
TNC-aktuellt kommer ut med 2–4 nummer per år.

Hör gärna av dig till oss om det är något särskilt du skulle vilja ha belyst i TNC-aktuellt eller om du har kommentarer på det du har läst.

**TNC önskar
god jul och
gott nytt år!**